

Poučni in zabavni del.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

271.

Aruhuimi. Stanley-Pool. Zopet slapovi. Smrt. Lakota. Morje.

V takih okolnostih je prišel Stanley na mesto, kjer se spaja Kongo s svojim velikim severnim pritokom, z reko Aruhuimi, kateremu je ustje široko tri kilometre. Stanley je hotel preiskati njegove obale, ali koj, ko se je bil pokazal na reki, začeli so se z vseh strani zbirati neprijateljski čolni, v katerih so ljudje vpili na ves glas in trobili na rogove. Kmalu se prikaže potnikom pogled, pred katerim so zadregali vsi. Čolnov z ljudmi se je nabralo toliko, kolikor jih ni bilo videti do sedaj še nikjer. To brodovje je napalo predstražo in ekspedicijo samo.

„Ladi-Alice“ pod načelništvom Stanleyevim je bila 50 metrov pred drugimi čolni. Pocock je bil v čolnu na desnem krilu, levo krilo je varoval drug čoln, v katerem so sedeli sami izbrani možaki. Mej njima so stali ostali čolni. Možaki so bili gotovi za boj, žene in deca pa so držale velike škite, da jih varujejo.

Neprijatelj pa je imel 54 velikih čolnov. Na čelu se je zibala jako velika ladija, v katerej je stalo ob vsakej strani po 40 veslarjev, kateri so peli barbarsko bojno pesem. Spredaj je stalo deset mladih vojakov nališpanih z rudečimi peresi. Mej obema vrstama veslarjev je bilo 10 mož, pred kot ne glavarjev, kateri so plesali bojni ples. Glave so jim bile s perjem ovenčane, in prsti s prstani. Ropotanje velikih bobnov, razleganje bojnih rogov od slonove kosti, predirajoče petje od dva tisoč ljudskih glasov, vse to je opominjalo Stanleya, da ga čaka nevaren boj.

Stanley se obrne k svojim ljudem: „Bodite čvsti kot skale. Čakajte prvega vdarca, potem začnite. Merite dobro, ne strelajte vsi ob enem, sprožite še le potem, ko ste dotičnika dobro na muho deli. Ne mislite na beg, tudi nimate nikamor pobegniti. Samo puške vas morejo rešiti.“

Ta čas se zaleti velika neprijateljska ladja na „Lady-Alice“, kakor da jo hoče potopiti. Kedar je bila dovelj blizu, sprožijo Stanleyevi junaki. Dim je pokrnil za nekaj hipov celi prizor, kedar se je razvlekel, videti je bilo neprijatelja, kako se umiče.

Kri v Stanleyu zavre. Zapove vzdigniti sidro, in zapodi neprijatelja na suho. Tudi on pritisne k bregu, izkrca se, in sedaj se vname bitka v selih. Nastane grozno klanje, ker divjaki se nočejo umakniti; naposled jih zapodi v šumo in boj prestane. Stanley da svojim ljudem počitka, ki so ga bili tudi potrebni. V selih je dobil dovolj živeža, ki ga je spravil v čolne.

Potem so se peljali dalje po reki. Videli so cele črede slonov, bivolov, povodnih konj, in krokodilov; videli so cele jate čapelj, flamingov, pelikanov, gosij, rac in drugih ptičev. Ali po dnevu in po noči so tudi slišali na desnej in levej obali ropotanje bobnov in petje bojnih rogov, kateri so klicali narod na boj. Potniki so bili že vsi opešani, ni bilo trideset mož, ki bi ne bili vsaj po jedenkrat ranjeni.

Stanley je prišel k Bangalom, divjemu plemenu, o katerem je že popreje marsikaj slišal. Tu je opazil nekaj čisto novega: prvi pot je zadel na reki na divjake, kateri so nosili puške. To je bila dvojna nevarnost, ali ob enem tudi znamenje, da se približuje morske obali, ali takemu kraju, kjer so evropske naselbine. Še jeden in poslednji boj je imel prestati Stanley, preden je prišel iz neprijateljskih krajev, ta boj je bil blizu ustja Kvanga. Dva in trideset večjih in manjih bojev je prestala ekspedicija, odkar je odpotovala iz Njangve-a. Čez dva dni je dospel Stanley na mesto, kjer se Kongo razširja kakor veliko jezero, nazivano sedaj „Stanley-Pool“, in meri do 30 štirijaških milj. Od slej ta divja zemlja afriška ni bila več tako mračna, ni bilo več besnih navalov, ne obupnih bojev. Trgovina z Evropei je posnela tukajšnjim domačinom prirojeno okrutnost.

No če pa ni bilo več nevarnosti od domačinov, napravljal jih je pa veletok, kateri obnavlja v teh krajih grozo svojih strašnih slapov. Od Stanley-Poola dalje ni to več veličanstvena reka, katera je s svojo mistično lepoto, s svojo veličino, s svojim mirnim tokom skozi daljavo 1.450 kilometrov toliko očarovala potnike vkljub divjim plemenom, kateri živé ob njenih obalah. Ne, to ni več tista reka, to je besen hudournik, kateri se valja v izrovanem koritu, iz katerega štrlé pečine, stene, rtovi; potem se stiska mej zavite soteske, skače preko skal in pada v brezštevilnih slapovih in strujah. Ta kos reke je strašen.

Stanley je bil primoran, da na tem mestu zopet začne prenašati čolne. Ali četudi tu ni imel odbijati domačinov, imel pa je zato strašne težave in trdo delo s naravo samo. Tu se niso vlačili čolni skozi šume, nego jih je bilo treba vlačiti preko gora, da se obide nova vrsta slapov.

In ta napor je bil neizmeren.

Ta čas je utonil poslednji Evropec, ki je spremljal Stanleya, nesrečni Pocock. Nasproti napotku, ki ga je bil prejel, peljal se je v čolnu po hudourniku pri Massassu, in da si je bil spreten plavec, požrla ga je razvihrana reka. Črnci, kateri so tudi bili v čolnu, storili so vse, da ga rešijo, ali niso ga mogli.

Kedar Uledi, zvesti in neustrašeni brodar, prileti ves premočen k Stanleyu, da mu pove katastrofo, zavpil je preiskovalec ves potrt: „Oh Uledi! Uledi! Da si ga rešil, bil bi te bogato nadaril!“

„Naše življenje je v božjih rokah!“ odgovori s slabim in zlomljenim glasom hrabri brodar, kateri že

ni več štel svojih junaških del, in kateri je bil iztrgal že več kot 10 članov ekspedicije.

Ta izguba je zelo potrla Stanleya. Sedaj je ostal on jedini Evropec, kateri utegne prodreti skozi črni kontinent, on sam bode užival čast in slavo.

Stanley je bil že do grla sit borbe z reko. Potreboval je celih 131 dnij, preden je prišel 19 milj naprej. Ker je takorekoč za gotovo znal, da ima le še nekaj malega dnij do morja, sklone toraj peš potovati. Dosegel je svoj namen Kongo je bil odkrit.

Dne 31. julija 1877. l., ko je solnce zahajalo, odnesli so njegovi ljudje „Lady-Alice“ na neki grič, in jo pustili kot spomenik nevstrašenega poguma vztrajne ekspedicije.

Ali trpljenje teh hrabrih ljudij še ni bilo pri kraju. Še jedna nadloga jim je ostala, lakota, katero so skušali v vsej njenej grozi. Kraji, koder so potovali, bili so siromašni, zemlja neobdelana, in domačini niso hoteli tudi ničesar prodati razen v zameno za rum. No, kje naj bi ga vzela ekspedicija, ki je prešla skozi celo Afriko!

Sedaj se Stanley zdvojen ustavi. Napiše v treh jezikih skrajen poziv na prvega Evropeca, ki ga bode prejel, in pošlje tri odbrane možake, da odneso ta list kamorkoli. Ondotni črni glavar, ki je prišel v tabor pogledat, bil je toliko prijazen in dober, da je preskrbel kašipotov v Bomo. Kar se tiče Stanleya samega, ostal je pri karavani in jo tako obvaroval zdvojnosti. Nobena žala beseda ni ušla iz ust tem gladnim siromakom; ležali so po tleh, vsi opešani, užaljeni in zamišljeni vsak v svoje trpljenje.

Naposled je bil konec temu trpljenju. Odposlanci so se povrnili. Našli so bili Evropecev v Bomi, kateri so poslali celo vrsto nosačev s hrano in mnogo dobrih stvari, a vzlasti veselo novico, da je še samo 4 dni hoda do oceana.

Res je bilo.

Dne 9. avgusta 1877. l. 999. dne, odkar je karavana odšla iz Zanzibara, dospela je v Bomo, kjer so bile prve evropske nasebine, in dne 11. avgusta je pozdravila široka vrata, katera so jej odpirala ocean.

Največja geografska zagonetka devetnajstega stoletja je bila rešena; tok Konga je bil odkrit.

Ali koliko je stalo to odkritje? Ko je Stanley zapustil Zanzibar, imel je v svojej ekspediciji 4 Evropece in 366 črncev. Kedar pa je došel k cilju, bilo je vsega vkup samo še 109 oseb, mej njimi samo jeden belec, Stanley.

Preden hoče uživati plod svojega dela in truda, izvršil je Stanley še zadnji kos dela, odpeljal je domov ostale člane svoje ekspedicije. Vkrca se je ž njimi na angleško ladija, in obrodil je Rt dobre nade, kjer so razne ovacije slavile potnike. Naposled je došel v Zanzibar, kjer je odložil te častite Afričane, kateri so ga spremljali in mu pomagali na njegovem potu „skozi črni kontinent.“

Novice.

Državni zbor.

V seji dne 23. novembra t. l. pričela se je specialna debata o državnem proračunu. Posl. dr. pl. Kraus nasvetuje pri točki „Najvišji dvor“, da naj se dvorne in državne knjižnice nekoliko reformujejo in da naj bodo dvorni muzeji večkrat odprti. Napominana točka se na to vsprejme brez daljše debate. Pri točki „Državni zbor“ posl. Schlesinger poudarja, da državni zbor ni vreden svote 700.000 gld., katera se potreši zanj Zbornica, posebno pa liberalna stranka je protinarodna. Protiliberalci se vedno napadajo. Govornik na to obširno razpravlja o židih in njihovi veri. Židovski poslanci temu ugovarjajo in predsednik govorniku zabrani nadaljno govorjenje. Poslanec princ Karl Schwarzenberg izjavlja, da je Menger zaslužil grajo. Privrženci državnega prava dobili smo zadoščenje. Priznati je treba, da delujejo Mladočehi srečno, kajti celo Menger jim je priskočil na pomoč. Češki veleposestniki zanimali so se vedno za socialna vprašanja. Govornik pravi, da je po njegovem mnenju v okviru punktacij urediti tudi jezikovno vprašanje. Kar se tiče državnega prava, se naša stranka ne da rok vezati. Češko državno pravo prišlo bo zopet na dnevni red, treba je potrpeti. Na Ogerskem se stvari tako razvijajo, da je o njih resno premišljevali. V nadaljnjem govoru želi govornik od vlade pojasniti, zakaj se je odpoklical minister Pražak in se mu ni imenoval naslednik. Govornik ne zahteva narodnega ministra, pač pa zastopnika češke dežele. Narodnih ministrov ne kaže imenovati, ker Avstrija ni sestavljena iz narodnostij, temveč iz dežel. Popolnitev Pražakovega mesta je najmanjša naša zahteva, če naj še dalje delujemo po zmislu prestolnega nagovora. Glasovali smo za valutne predloge in zdaj nimamo več svojega ministra. Liberalci so pri tem glasovanju mnogo dosegli. S koncesijami zdaj na levo, zdaj na desno ni moči doseči splošne zadovoljnosti. Za hipni uspeh skrbeti, to ni vse. Vlada se mora vprašati, če hoče delovati skupno s parlamentom ali brez njega. Od posl. Plenerja razvito jezikovno vprašanje naj se začne reševati potem izvenparlamentarnega dogovora. Konečno govornik omenja še liberških dogodkov in še enkrat zahteva Pražaku namestnika. Ministerski predsednik grof Taaffe kot vkljuden mož hoče takoj odgovoriti na vprašanje glede imenovanja češkega ministra, četudi je na to odgovorjeno že v proračunu, v katerega je ustavljena plača za tega ministra. Če bi vlada ne imela namena predlagati cesarju, da imenuje češkega ministra, izpustila bi bila to številko iz proračuna. Sedanje razmere so le prehodne in upati je, da se bo situacija kmalu tako spremenila, da bo mogoče imenovati češkega ministra. Sedanje ministerstvo ni strankarsko, kar je v Avstriji sploh nemogoče. Pri nas so sploh drugače razmere, kakor v kaki drugi državi. Pri nas nimamo samo konservativne in liberalne stranke, ampak pod tem plaščem se pri nas skriva tudi narodnost. Če bi ministerstvo mislilo vladati brez parlamenta, zakrivilo bi državno nasilje. Ta govor ministerskega predsednika vzbudil je splošno zadovoljnost v konservativnih krogih in veliko nevoljo v liberalnih krogih. Posl. Schneider govori o propadu parlamentarizma. Zgodi se vse le tako, da je vseč židom. Predsednik pokliče govornika k redu, ker je trdil, da so mej dunajskimi novinarji samo roparji, tatovi in morilci.

V seji dne 25. novembra se razprava nadaljuje. Posl. dr. Brzorad izjavlja, da je Mladočehom vsejedno, ako se imenuje minister-krajan ali ne, a zahtevajo to imenovanje le za to, ker je grof Taaffe to obljubil prednikom Mladočehov kot ceno, ako vstopijo v državni zbor. Vse zadnje izjave gledajo Mladočehi mirno, veselilo bi jih pa, če bi se